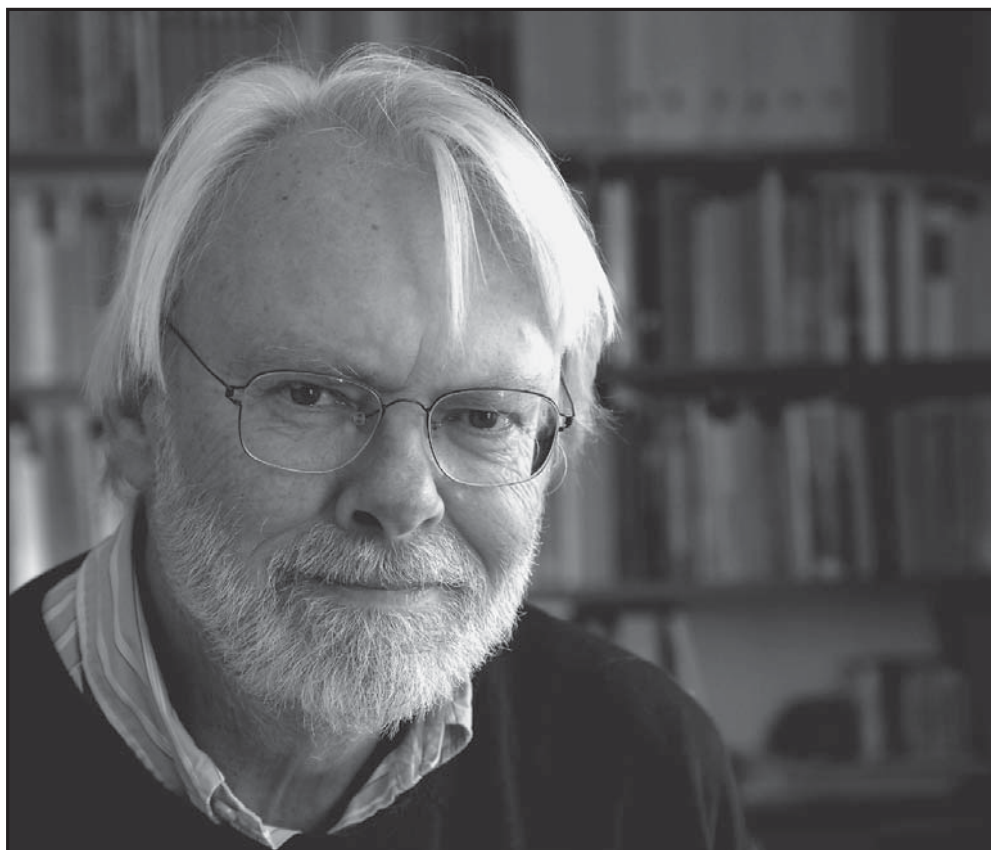

Ole Lange
4. august 1937 – 25. november 2017

AF
 MARTIN JES IVERSEN

Ole Lange 2006. Foto: Mik Eskestad/Ritzau/Scanpix.

Ole Lange blev født den 4. august 1937 på Christianshavn. Bydelen har siden Christian 4.s grundlæggelse i 1618 været et sammensat sted. I dag er der ikke mange meter fra forarmelsen på Christianshavns Torv til millionærlejlighederne omkring Christians Kirke. Historisk har det gamle og nye borgerskab i Strandgade befundet sig i et farverigt sammensurium af kunstnere, teologer og digtere som Vilhelm Hammershøi, N.F.S. Grundtvig, Martin Andersen Nexø og Thomas Overskou samt – og ikke mindst – af de tusindvis af arbejdere i blandt andet Burmeistergade og Christianshavns Voldgade, hvor Ole Lange blev født.

Som den sammensatte bydel var Ole Lange et menneske præget af paradokser. En socialist forankret i borgerlige værdier. Han var lige så

stolt af sin proletarbaggrund fra det fattige Christianshavn i 1940'erne som af sin tid på universitetet i Cambridge. Han afskyede pamperne og de magtfulde bevægelser, men havde stor sympati for arbejderklassen – særligt for den engelske arbejderklasse. Niels Finn Christiansen, Kurt Jacobsen og Mogens Rüdiger tegnede et ganske præcist portræt af opvæksten og dens betydning i festskriftet *Ole Lange – fra kætter til koryfæ* udgivet i 2007: „Hans instinkter, hans sprog og hans ageren i offentligheden bærer vidnesbyrd om en opvækst på Christianshavn, skolegang i Det Kongelige Opfostringshus, gymnasietid som kostelev på Birkerød Statsskole og første studietid ved Danmarks Højskole for Legemsøvelser“.

På tilsvarende vis var Ole Langes akademiske arbejde præget af paradokser. Lange blev cand.mag. i 1969 fra Københavns Universitet, og i 1970'erne arbejdede han som sportsjournalist på dagbladet *Information*. Lange lærte at skrive: kort, præcist og underholdende. Fra midten af 1970'erne blev Lange underviser på universitetet. Den dominerende marxistiske teori og det udbredte fokus på arbejder- og socialhistorie fængede ikke hos ham. Interessen var derimod vakt for fortidens finansmænd og industrialiseringen. Disputatsen *Finansmænd, stråmænd og mandariner. C.F. Tietgen, Privatbanken og Store Nordiske. Etablering 1868-76* blev udgivet på Gyldendal i 1978 og forsvaret i 1980. Samme år fulgte *Partnere og rivaler. C.F. Tietgen, Eastern Extension og Store Nordiske. Ekspansion i Kina 1880-86*. Ole Lange ville have læsere; og læsere skulle han få. Han var vel – sammen med Søren Mørch – den mest vel skrivende historiker i sin generation. Doktorforsvaret i 1980 var en ægte københavnerbegivenhed med fyldt auditorium og efterfølgende diskussioner på avisredaktionerne, ved middagsselskaberne og omkring kantinebordene. Ole Lange var kontroversiel, og han nød det. Fra historiestudiet og vel ikke mindst fra tiden i Cambridge havde han lært den grundige research, de utrættelige arkivstudier. Behovet for at forstå sammenhænge og ikke overse de mindste detaljer. „In doubt, leave out“ stod der på en seddel over hans skrivebord. Årene på avisredaktionen havde derimod givet ham sulten efter afsløringer. Drivkraften var for Ole Lange at kunne afdække de skjulte, fordækte spil. Der skulle sættes spotlight på magtens dunkleste afkroge. De to Tietgenbøger, som Ole Lange siden gennemskrev og genudgav i 2006 under den fængende titel (Lange var eminent til gode titler) *Stormogulen: C.F. Tietgen – en finansmand, hans imperium og hans tid 1829-1901*, var ikke alene vel skrevne, de var også vigtige bidrag til forståelsen af Danmarks industrialisering samt Tietgens betydning som organisator af de store karteller. I 1986 og i 1988 fulgte udgivelserne af de to bøger om H.N. Andersen og ØK – *Den hvide elefant, H.N. Andersens eventyr*

og ØK 1852-1914 samt *Jorden er ikke større ... H.N. Andersen, ØK og storpolitikken 1914-37*.

Titlerne indikerer, at Ole Langes fire store værker befandt sig i en blandingsgenre mellem personbiografi og virksomhedshistorie. Hybriden var ikke uden problemer. Professor Birgitte Possing påpegede i en artikel fra 2012 („Biography – an Unloved, but Much Pursued Courtesan“ i Anders Perlinge & Hans Sjøgren: *Biographies of the Financial World*, Möklinta, 2012), at den kritiske Ole Lange i realiteten havde skrevet en biografi, som Tietgen kunne have været ovenud tilfreds med, hvis han havde kunne læse den. Possings pointe var, at Lange alene skrev om industrimanden Tietgen, men aldrig fik afdækket – endsige var interesseret i at forstå – mennesket Tietgen. Hvem var han egentlig? Hvad betød kristendommen og den grundtvigianske tradition for ham? Hvad med det barnløse ægteskab med Laura og livets sene og bitre nederlag, hvor Landmandsbankens succesrige direktør Isak Glückstadt (Emil Glückstadts fader) gradvist overtog rollen som Københavns førende finansmogul. Det var Glückstadt og ikke Tietgen, som stod bag Frihavnen, 1890'ernes største infrastrukturelle projekt, samt ØK, den mest markante danske virksomhed i første halvdel af 1900-tallet. Når arbejdsbien Ole Lange virkelig summede, så var det ved farten af tvivlsomme forretningsmetoder. Det var som sportsjournalisten, interesseret i spillet, snarere end i spilleren. Mennesket uden for banen nævnte Lange kun perifert og oftest uden engagement. Man kan kun filosofere over, hvorfor Lange ikke var interesseret i aktørernes og deres menneskelige motiver, når nu han var så fascineret af industriaktørerne Tietgen og Andersen. Et muligt bud er, at den kapitalkritiske tradition, som Ole Lange levede i og med fra 1970'erne og 1980'erne, simpelthen fandt spørgsmål om personers motiver og menneskelige erfaringer irrelevante. For en materialistisk sindet historiker må det være givet, at storkapitalister som Tietgen og Andersen i bund og grund virkede for at blive rige, rigere og rigest. *End of story*. Som Possing påpegede, fik Ole Lange med dette udgangspunkt aldrig afdækket grundlæggende menneskelige motiver og meninger. Det vil sige de dybere sociale, religiøse og kulturelle lag bag menneskes handlinger, som eksempelvis professor Hakon Lindgren fik gjort i det i det store mesterværk af en biografi om Jacob Wallenberg fra 2007.

Ole Lange havde sin akademiske karriere på Handelshøjskolen i København (CBS) fra 1988, hvor han i tæt parløb med Kurt Jacobsen skabte Center for Virksomhedshistorie. I 2003 blev Lange udnævnt til professor, og i det følgende tiår udviklede centeret sig til et af de mest dynamiske og kreative historikermiljøer i Danmark. Ole Lange og centeret ramte tidsånden ved at fokusere på iværksætterne og virk-

somhederne. Samtidig fastholdt Ole Lange sit kritiske blik, den dril-lende tone og sulten efter at afdække de fordækte metoder. Dermed undgik Lange den døde vinkel, hvor virksomhedshistorierne bliver til ligegyldige jubilæumsskrifter – med et typisk Lange-udtryk: til „hur-ra-historier“. Ole Lange var ikke noget organisatorisk geni, men han var dybt engageret i CBS's ekspansion – blandt andet fra sin position i konsistorium. Dermed fik han placeret virksomhedshistorie som en væsentlig undervisnings- og forskningsdisciplin. Samtidig var han et nysgerrigt og åbent menneske. Ligesom Christianshavn var Lange så-vel barsk som hjertevarm. Et fascinerende og paradoksalt menneske – og en fandens god kollega.